

Shree Swaminarayan Temple - Bhuj

Tirth Dham, Shree Swaminarayan Road, Opp. City Police Bhuj, Kutch - 370001 Gujarat, India

T: +91 (0)2832 250231 / 250331 | F: +91 (0)2832 250131 | E: info@bhujmandir.org

Pastimes of Lord Swaminarayan

Departure from Mortal body

Antardhaan Leela / Tirodhaan Leela / Swadhaam Gaman Leela

Lord Swaminarayan's transcendental pastime of departing the mortal body is narrated in various Holy Scriptures of the Swaminarayan Sampraday. Reading and hearing about this event definitely brings tears to one's eyes and we can only imagine what must have been felt by those devotees and saints who were present with the Lord at that time.

We must remember that any pastime the Lord performs is always for the benefit of the devotee and always a one to remember. Shree Hari Antardhaan / Tirodhaan / Swadhaam gaman leela took place on the Vikram Samvat 1886, Jyest Sud 10.

Swami Avinashanand has composed a 2 Verse (Pad) Kirtan in which he sings of the event when Lord Swaminarayan held an assembly of devotees and saints informing them of His wish to depart to Akshardham and the series of events that unfolded thereafter to the Lords departure.

This article contains in-order the Gujarati and transliterated Gujarati version of this Kirtan along with the meanings of each lines.

Through this Kirtan we aim to understand the Lord's benediction upon His disciples during His time here on Earth in a human form and dilemma of the devotees during this difficult time.

ધોળ પદ - ૧

એક દિન સભા કરી શ્રીહરિ;

બોલ્યા વાણી પોતે બલવીર, થઇ દીલગીર. શ્રીજી કહે સંતને.

સર્વે સંત હરિજન સાંભળો;

મારે કેવાની છે એક વાત, સાચી સાક્ષાત. શ્રીજી કહે ૧

સર્વે કરવાનું કામ કરી રહ્યો;

નથી બાકી રહ્યું લવ લેશ, સુણો ઉપદેશ. શ્રીજી કહે ર

ધ્યાન ધારણા જોગની જુગતિ;

સૌને શીખવી મેં કરી પ્રીત, પરમ પુનિત. શ્રીજી કહે 3

મોટા મોટા મહારૂદ્ર ઘણા કર્યા;

દીધાં બ્રાહ્મણને ધણાં દાન, કરી સનમાન. શ્રીજી કહે ૪

નરનારાયણાદિક દેવનાં;

કીધાં મંદિર મોટાં અપાર, કરી અતિ પ્યાર. શ્રીજી કહે પ

દેશો દેશમાં ડંકો વગાડીયો;

સ્વામિનારાયણ રટે નામ, જન આઠો જામ. શ્રીજી કહે ક

મતપંથી મોટા મોટા જીતીયા;

લીધા છોડી તેના શિષ્ય જન, મુમુક્ષુ પાવન. શ્રીજી કહે ૭

આપ્યા પરચા ઘણાને મેં આ સમે;

નોતા દીઠા નોતા સુણ્યા કાન, ધરે મુનિ ધ્યાન. શ્રીજી કહે ૮

સર્વે અધર્મ ભૂમિનો ટાળીયો;

સ્થાપ્યો ધર્મ ધરાપર શુદ્ધ, વખાણે વિબુદ્ધ. શ્રીજી કહે ૯

સૌને મોક્ષનો પંથ દેખાડીયો;

આંખ્યું મીંચી સફુ જાય, સુખી અતિ થાય. શ્રીજી કહે ૧૦

મારી મૂર્તિઓ મેં સ્થાપન કરી;

તેમાં અખંડ રહું કરી વાસ, ટાળું જમ ત્રાસ. શ્રીજી કહે ૧૧

વળી ધર્મનું કુળ તેડાવીયું;

મોટા બંધવ રામપ્રતાપ, ઇચ્છારામ આપ. શ્રીજી કહે ૧૨

બેઉ ભાતના પુત્રને લઇને;

કીધા દત્તપુત્ર કરી પ્યાર, નિશ્ચય નિરધાર. શ્રીજી કહે ૧૩

મોટા ભ્રાતના અવધપ્રસાદજી;

નાના ભાતના શ્રીરધુવીર, મહાદ્રઢ ધીર. શ્રીજી કહે ૧૪

તે બન્ને સુપુત્રોને લઇને;

સ્થાપ્યા ગાદીએ કરી પ્યાર, અધિક ઉદાર. શ્રીજી કહે ૧૫

દેશ સંત સહુ વહેંચી આપીયા;

મારા તુલ્ય જાણી તતખેવ, કરો સહ સેવ. શ્રીજી કહે ૧૬

રહેજો વયન પ્રમાણે સહુ મળી;

જેમ કે તેમ કરજો જરૂર, કરી માન દૂર. શ્રીજી કહે ૧૭

શિક્ષાપત્રી જાણો મારી મુરતિ;

વાંચી વર્તજો સહ્ નર નાર, લોપોમાં લગાર. શ્રીજી કહે ૧૮

મોટા મોટા ગયા તજી દેહને;

રામકૃષ્ણાદિક અવતાર, અનંત અપાર. શ્રીજી કહે ૧૯

તેમ હું પણ આ તન ત્યાગીને;

જાણો જાઇશ અક્ષરધામ, તજીને આ ઠામ. શ્રીજી કહે ૨૦

લેશ કલેશ વાંસે કરશો નહી;

રહું સત્સંગમાંહી સદાય, કરીને ઉચ્છાવ. શ્રીજી કહે ૨૧

કોઇ સ્નેહ કરી તન ત્યાગશે;

તે તો પામશે કષ્ટ અપાર, વયન લોપનાર. શ્રીજી કહે ૨૨

સહુ સંપ રાખી સત્સંગમાં;

કરો કરાવો સહ સત્સંગ, કરી ઉમંગ. શ્રીજી કહે ર3

મુકી સત્સંગ દૂર જાવું નહિ;

રહું પાસ કરી નિત્ય વાસ, જાણી મારા દાસ. શ્રીજી કહે ૨૪

થોડા દિન પછી તમને વળી:

તેડી રાખીશ હું મારી પાસ, થાશો ન ઉદાસ. શ્રીજી કહે ૨૫

એમ અવિનાશાનંદજીનો નાથજી:

બોલ્યા વાણી તે વજૂ સમાન, ભુલ્યા સુણી ભાન. શ્રીજી કહે ૨૬

પદ - ર

સુણી વાણી તે શ્રીધનશ્યામની;

સૌ સંત થઇને ઉદાસ, કેછે લઇ લઇ શ્વાસ. શ્રીજી તમે સાંભળો.ટેક.

તમે જીવના જીવન જગપતિ;

શરણાગતના પાલક શ્યામ, સદા સુખધામ. શ્રીજી તમે ૧

પેલું અમૃત પાઇને પ્રીતથી;

હવે ઝેર ન પાશો જરૂર, દયા કરી દૂર. શ્રીજી તમે ર

તમ વિના જે જગતમાં જીવવું;

તેથી મરવું ભલું મારા નાથ, કહીએ જોડી હાથ. શ્રીજી તમે 3

વાલા હસવું તમારૂં છે હેરવું;

તે તો વિસરે નહીં પળ એક, કરીને વિવેક. શ્રીજી તમે ૪

જોઇ તમને દિવસ વા'લા જાય છે;

દિલે થાય છે સુખ અપાર, પ્રાણના આધાર. શ્રીજી તમે પ

જેહ વાત કરી તમે વાલમાં;

તેને સુણી તપે ઘણું તન, મુંજાય છે મન. શ્રીજી તમે ક

નિશ્ચે મેલીને જાશો જો નાથજી;

ઝુરી ઝુરી પડશે તન, વિના દરશન. શ્રીજી તમે ૭

જળ વિના નોખી પડી માછલી;

તેને દુધમાં સુખ ન થાય, જરૂર જીવ જાય. શ્રીજી તમે ૮

વાલા પતિ વિના સતિ વિનતા:

તેને દુઃખના દિવસ જાય, શાંતિ નવ થાય. શ્રીજી તમે ૯

જેમ યંદ્રવિયોગી યકોરને;

જાણો યોગણી ચિંતા તે ચિત્ત. કહીએ કરી પ્રીત. શ્રીજ તમે ૧૦

જેમ કર વિના કરી દુઃખીયો;

વળી પાંખ વિના પંખી દીન, મનમેં મલિન. શ્રીજી તમે ૧૧

જેમ આંખ વિના જન આંધળો;

તેને સુખ નહિ લવ લેશ, કાયા પામે કલેશ. શ્રીજી તમે ૧૨

જેમ ચક્રવર્તી ભુપાલને;

એક પુત્ર હોય મરી જાય, તેને કેવું થાય. શ્રીજી તમે ૧૩

જેમ સરિતા નિર વિના વળી;

જન દેખી પામે મન ત્રાસ, હોય અતિ પ્યાસ. શ્રીજી તમે ૧૪

જેમ વેલી દઝાણી દાહમાં;

પાછી લીલી કેદી નવ થાય, જોઇ નવ જાય. શ્રીજી તમે ૧૫

જેમ યંદ્ર વિના જાણો જામની;

વળી દીપક વિનાનું ધર, દેખી લાગે ડર. શ્રીજી તમે ૧૬

જેમ રવિ વિના દિન જાણીયે;

તેમ તમ વિના અમે નાથ, દુઃખી સહુ સાથ. શ્રીજી તમે ૧૭

તમ વિનાનું સુખ ત્રિલોકમાં;

થાય ઝેર રે શ્યામ સુજાણ, પ્યારા જન પ્રાણ. શ્રીજી તમે ૧૮

તમે મુકીને જાઓ જો ધામમાં;

તજીએ અમે તરત પ્રાણ, ધરમકુલ ભાણ. શ્રીજી તમે ૧૯

પણ આજ્ઞા અહીં ઉલ્લંધતા;

બહ્ લાગે છે મનમાં બીક, કહીએ ઠીકા ઠીક. શ્રીજી તમે ૨૦

આવું ના ઘટે તમને આ સમે;

શરણાગત મૂકીને શ્યામ, જાવું નિજ ધામ. શ્રીજી તમે ૨૧

વાલા વિરહ અમે કેમ વેઠીએ;

ક્યારે લેશો આવીને સંભાળ, દીનના દયાળ. શ્રીજી તમે ૨૨

તમે તરણ તાર ત્રિભુવન તણા;

સર્વે સુખના સાગર શ્યામ, અતિ અભિરામ. શ્રીજી તમે 23

તમે કરતા અકરતા છો નાથજી;

નથી તમારા ઉપર કોઇ. કહીએ ચિત્ત પ્રોઇ. શ્રીજી તમે ૨૪

જેમ સુખ થાય સહ્ સાથને;

તમે કરજો વેલો ઉપાય, કહીએ લાગી પાય. શ્રીજી તમે ૨૫

ધણું શું કહીએ તમને નાથજી;

તમે અંતરજામી અનુપ, સદા સુખરૂપ. શ્રીજી તમે ૨૬

સુણી અરજી તે નિર્મોહી સંતની;

પછી અવિનાશાનંદનો નાથ, મુકી સંત સાથ. શ્રીજી ગયા ધામમાં. ૨૭

<u>Raga dhola</u>

Pada - 1

Eka dina sabha kari srihari;
bolya vaṇi pote balavira, thai dilagira. sriji kahe santane.
sarve santa harijana sambhalo;
mare kevani che eka vata, saci sakṣata. sriji kahe 1
sarve karavanum kama kari rahyo;
nathi baki rahyum lava lesa, suņo upadesa. srīji kahe 2
dhyana dharana jogani jugati;
soune sikhavi mem kari prita, parama punita. sriji kahe 3
moṭa moṭa maharudra ghaṇa karya;
didham brahmanane ghanam dana, kari sanamana. sriji kahe 4
naranarayaṇadika devanan;
kidham mandira moṭam apara, kari ati pyara. sriji kahe 5
deso desamam danko vagadiyo;
svaminarayana rate nama, jana atho jama. sriji kahe 6
mata panthi moṭa moṭa jitiya;
līdha choḍi tena siṣya jana, mumukṣu pavana. srīji kahe 7
āpya paraca ghaṇane mem ā same;
nota ditha nota sunya kana, dhare muni dhyana. sriji kahe 8
sarve adharma bhumino ṭaliyo;
sthapyo dharma dharapara suddha, vakhane vibuddha. sriji kahe
soune mokṣano paṅtha dekhāḍiyo;
āṅkhyuṁ minci sahu jaya, sukhi ati thaya. sriji kahe 10
marī murtio mem sthapana karī;
temam akhanda rahum kari vasa, ṭalum jama trasa. sriji kahe 11
valī dharmanum kula teḍavīyun;
moṭa baṅdhava ramapratapa, iccharama āpa. sriji kahe 12
beu bhratana putrane laine;
kidha dattaputra kari pyara, niscaya niradhara. sriji kahe 13
moṭa bhratana avadhaprasadaji;
nana bhratana sriraghuvira, mahadradha dhira. sriji kahe 14
te banne suputrone laine;
sthapya gadie kari pyara, adhika udara. sriji kahe 15
desa santa sahu vahenci āpiya;
mara tulya jaṇi tatakheva, karo sahu seva. sriji kahe 16
rahejo vacana pramane sahu mali;
jema ke tema karajo jarura, kari mana dura. sriji kahe 17
sikṣapatrī jaṇo marī murati;
vanci vartajo sahu nara nara, lopomam lagara. sriji kahe 18
moṭa moṭa gaya taji dehane;
ramakṛṣṇadika avatara, anaṅta apara. sriji kahe 19
tema hum paṇa ā tana tyagine;

jaṇo jaisa akṣaradhama, tajine ā ṭhama. sriji kahe 20 lesa kalesa vaṃse karaso nahi; rahum satsaṅgamamhi sadaya, karine ucchava. sriji kahe 21 koi sneha kari tana tyagase; te to pamase kaṣṭa apara, vacana lopanara. sriji kahe 22 sahu sampa rakhi satsaṅgamam; karo karavo sahu satsaṅga, kari umaṅga. sriji kahe 23 muki satsaṅga dura javum nahi; rahum pasa kari nitya vasa, jaṇi mara dasa. sriji kahe 24 thoḍa dina pachi tamane vali; teḍi rakhisa hum mari pasa, thaso na udasa. sriji kahe 25 ema avinasanandajino nathaji; bolya vaṇi te vajra samana, bhulya suṇi bhana. sriji kahe 26

Pada - 2

suni vani te srighanasyamani; sou santa thaine udasa, keche lai lai svasa. sriji tame sambhalo.teka. tame jivana jivana jagapati; saranagatana palaka syama, sada sukhadhama. sriji tame 1 pelum amrta paine pritathi; have jhera na paso jarura, daya kari dura. sriji tame 2 tama vina je jagatamam jivavun; tethi maravum bhalum mara natha, kahie jodi hatha. sriji tame 3 vala hasavum tamarum che heravun; te to visare nahim pala eka, karine viveka. sriji tame 4 joi tamane divasa va'la jaya che; dile thaya che sukha apara, pranana adhara. sriji tame 5 jeha vata kari tame valaman; tene suni tape ghanum tana, munjaya che mana. sriji tame 6 nisce meline jaso jo nathaji; jhurī jhurī paḍaše tana, vina darašana. šrījī tame 7 jala vina nokhi padi machali; tene dudhamam sukha na thaya, jarura jiva jaya. sriji tame 8 vala pati vina sati vinata; tene dunkhana divasa jaya, santi nava thaya. sriji tame 9 jema candraviyogi cakorane; jano cogani cinta te citta, kahie kari prita. sriji tame 10 jema kara vina kari duhkhiyo; vali pankha vina pankhi dina, manamem malina. sriji tame 11 jema ānkha vina jana āndhalo; tene sukha nahi lava lesa, kaya pame kalesa. sriji tame 12

jema cakravarti bhupalane;

eka putra hoya mari jaya, tene kevum thaya. sriji tame 13

jema sarita nira vina vali;

jana dekhi pame mana trasa, hoya ati pyasa. sriji tame 14

jema veli dajhani dahaman;

pachi lili kedi nava thaya, joi nava jaya. sriji tame 15

jema candra vina jaņo jamani;

valī dīpaka vinanum ghara, dekhī lage dara. srījī tame 16

jema ravi vina dina jaņiye;

tema tama vina ame natha, duḥkhi sahu satha. sriji tame 17

tama vinanum sukha trilokaman;

thaya jhera re syama sujana, pyara jana prana. sriji tame 18

tame mukine jao jo dhamaman;

tajie ame tarata praṇa, dharamakula bhaṇa. sriji tame 19

paṇa ājña ahim ullanghata;

bahu lage che manamam bika, kahiee thika thika. sriji tame 20

āvum na ghațe tamane ā same;

saraṇagata mukine syama, javum nija dhama. sriji tame 21

vala viraha ame kema vethie;

kyare leso āvine sambhala, dinana dayala. sriji tame 22

tame tarana tara tribhuvana tana;

sarve sukhana sagara syama, ati abhirama. sriji tame 23

tame karata akarata cho nathaji;

nathi tamara upara koi, kahie citta proi. sriji tame 24

jema sukha thaya sahu sathane;

tame karajo velo upaya, kahie lagi paya. sriji tame 25

ghanum sum kahle tamane nathaji;

tame antarajami anupa, sada sukharupa. sriji tame 26

suni araji te nirmohi santani;

pachi avinasanandano natha, muki santa satha. sriji gaya dhamaman. 27

Verse (Pad 1)

Shreeji spoke to the Saints...

One day Shree Hari called upon a congregation of saints and devotees and spoke regretfully, Shreeji spoke to the Saints - All saints and devotees, kindly listen as I wish to tell you the truth¹ I have performed all there was according to My plans and now listen to My counselling words² With affection, I have taught all disciples the ways of utmost pure spiritual practices³ I have performed several grand Maharuda spiritual sacrifices (Yagna) and given many alms to the Bhramins with respect⁴ Out of love, built grand Temples of NarNarayan Dev and other forms (of Himself)⁵ Spread the fame and glory of devotion across cities and countries, everybody chants the name 'Swaminarayan' 24x76 Defeated various big irreligious practitioners and made rescued their spiritually aspirant disciples (granted them true knowledge)7 I have shown many, My prowess this time, ones which have neither be seen nor heard of upon which the sages meditate⁸ Uprooted all irreligiousness and established righteousness which the wise praise⁹ Shown all the path to salvation which they attain after leaving the mortal body and gain ultimate transcendental bliss10 Established My forms in Temples and residing within them, I eradicate the fears of the messengers of death (Yamdoots)¹¹ Called forth the clan of Dharma (Dharmakul), brothers Rampratap and Ichharam¹² With affection, certainty and determination I adopted their sons¹³ Of elder brother, Ayodhyaprasad and of younger, Shree Raghuveer; the great and determined.14 I enthroned them unto their dioceses with affection15 Divided the cities and saints amongst these dioceses, know them as My successors in authority and serve them well¹⁶ Surely obey their commandments leaving aside all ignorance and ego¹⁷ Know the Shikshapatri as My form, read it and abide by the commandments within without fail 18 Many big personalities have left their mortal body, Ram Krushna and various other infinite and immeasurable incarnations¹⁹ Similarly I too will leave this mortal body and depart for Akshardham²⁰ Do not be disheartened at all after I am gone as I am ever-present in Satasang with joy21 If out of attachment anyone passes away after me (i.e. leaves their body forcefully), they will face great difficulties due to their disobedience²² All shall maintain harmony in Satang and with enthusiasm engage others in it²³ One shall not leave Satsang for I will always reside with My humble disciples²⁴ After some time I will take you in My company therefore do not be disheartened25 Thus spoke the Master of Avinashanand, words that felt like a thunderbolt, bewildering the whole congregation.²⁶

Summary of Verse 1:

In this verse the Lord openly elaborates on His endeavours and their successful achievements for the betterment for the whole society. Through this pastime Lord wants to teach the society that whosoever takes birth upon Earth is destined to depart one day. In this case He is an inspirational figure and the Lord of all providing the necessary strength needed through spiritual counsel (Updesh). In only forty nine years of His age on Earth, He established righteousness and gave the society spiritual teachings for their uplift towards the road to Godhead i.e. Akshardham.

Verse (Pad 2)

The congregation spoke out...

After listening to the words of Shree Ghanshyam, all saints were disheartened and with deep breaths spoke to the Lord, Listen Oh! Shreeji - You are the life of the soul, the Master of the Universe, the nurturer of those who are at Your refuge, always the abode of transcendental bliss1 First you affectionately nurtured us with nectar, now please do not be merciless and give us poison² It is better to die than to live without Your company in this world My Master, we plead with hands-folded³ My Lord Your smile is divine which we are unable to forget even for a second⁴ In Your company we spend our days experiencing immeasurable bliss, You are our means of existence⁵ Hearing Your words our body is raging with heat and our minds are bewildered For if you definitely leave us, we will surely pass away in agony of Your separation⁷ If a fish is separated from water, it cannot experience bliss in milk as it will definitely pass away⁸ A chaste wife without her husband is widowed, her days pass away in sorrow without any peace⁹ Out of affection, the Chakor bird experiences great anxiety from separation of the sight of the moon¹⁰ An elephant is sorrowful without its trunk and a wingless bird afflicted 11 Without eyesight one is blind hence the cause of bodily missery¹² An all ruler King loses his only son, how would he feel¹³ Thirsty people come along a waterless river14 A climbing plant faces catches fire and is burnt, it never turns green again and its unworthy of sight¹⁵ One would be petrified in darkness of the night without the moon and in a house devoid of the light from earthen lamps¹⁶ Similarly daytime without sunlight, such will be our sorrowful state without You¹⁷ Without You the bliss of three worlds is like poison Oh wise Shyam; source of life for devotees 18 If You depart for Akshardham leaving us behind, we will surely pass away instantly of jewel of Dharmakul¹⁹ But we are very scared of disobedience to Your commandment (of not passing away forcefully)20 You should not be leaving Your humble devotees at this time and depart for Akshardham, Oh wise Shyam²¹ How will we bear this separation and when will you grace us with Your presence Oh merciful One²² You are excellent uplifter of the three worlds, Shyam (dark complexioned One) the very pleasant ocean of transcendental bliss23 You are the doer and non-doer Oh Master, there is no one above You, we say that firm consciousness²⁴ To bring upon bliss to Your devotees we humbly bow to Your feet for a remedy at Your earliest²⁵ How much shall we request to You Oh Master, You are the very form of happiness, the incomparable all-knower²⁶ The Lord listened to the request of the saints who were free of illusion (Nirmohi), then Avinashanand's Master; Shreeji amidst the saints departed for Akshardham²⁷

Summary of Verse 2:

In this verse the devotees and saints bewildered by the Lord's words in verse one humbly plead the Lord not to go. They have used various real life scenarios of miseries faced by both humans and animals and put forward to the Lord a scenario of the state they would attain upon separation from Him. These saints and devotees accompanied the Lord everywhere He went, had sight of Him every day during His various daily routines. They were fully engrossed in His form. The plea to the Lord for staying is only just, however the Lord is free to do as He pleases for the benefit of the society. As mentioned before, He is always present in divine form within Satsang and continues to grant benediction to His humble devotees. In the 6th Kalash (Canto) and 27th Vishram (Chapter) of Harileelamrut, respected Acharya Shree Viharilalji Maharaj elaborates on where 'Shree Swaminarayan' reside. It is a text surely worth reading and remembering.